

WILDENBORCHSE EMIGRANTEN

A. De familie Marks

In 1799 trouwde te Vorden **Henricus Marx**, afkomstig uit het Duitse Solms (Hessen), met de Ruurlose Janna Voermaag. Henricus stond te boek als metselaar en dagloner en woonde met zijn gezin op verschillende adressen in het dorp.

Andere Hessenaren in Vorden waren toen de gebroeders Johann en Johann Balthasar Harbach, gepensioneerde militairen van de Bataafs-Franse landmacht.

Het waren moeilijke tijden, armoede maakt mobiel en de familie was flexibel, zodat de zonen van Henricus tot ver in de omgeving op zoek gingen naar een beter bestaan.

Eén van hen was **Jan Willem Marks**, die al even ondernemend was en zijn kost o.a. verdiende als arbeider, daghuurder, koetsier, broodbakker en metselaar, en net als zijn broers en later zijn zonen, nogal wat rondzwierf in de Achterhoek.

In 1825 trouwde hij te Laren met de Winterswijkse Janna Berendina Wessels en vestigde zich in Vorden. Hier bouwde hij, na wat verhuizingen, twee huizen aan de **Zwarteweg** (nu **Hoetinkhof**).

Eén van de huizen aan de **Zwarteweg**. Herbouwd ca. 1914

Dennenboom. Boven: geschilderd door A.M. Jörissen (1960)
Herbouwd 1961

Zoon **Jan Marks** was timmerman en kwam na de dood van zijn vader in 1861 terug naar Vorden, waar hij trouwde met **Gerritjen Wolters** en in zijn oudershuis ging wonen. In 1868 vond hij los-vast werk als dagloner bij timmerman Lindenschot in de Wildenborch, en woonde gepacht op diens boerderijtje de **Dennenboom**.

De zaken zullen echter slecht zijn gegaan (landbouwcrisis) en het gezin, incl. Jan's 70-jarige moeder Janna Berendina, stapte in 1872 op de boot naar Amerika, samen met enkele andere mensen uit de omgeving, waaronder **Evert Rouwenhorst** van **de Nieuwe Bukker**.

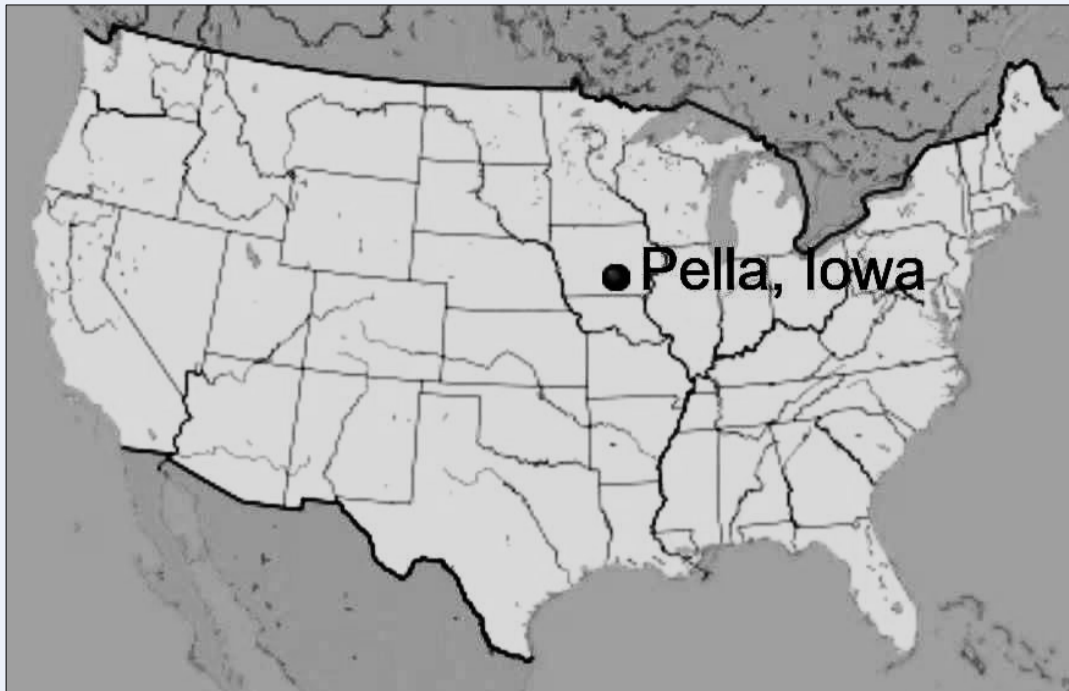
De familie zette voet aan wal in New York, en zal de immigratie-formaliteiten doorlopen hebben in het zgn. Castle Clinton, dat van 1855-1890 dienst deed als Emigrant Landing Depot.

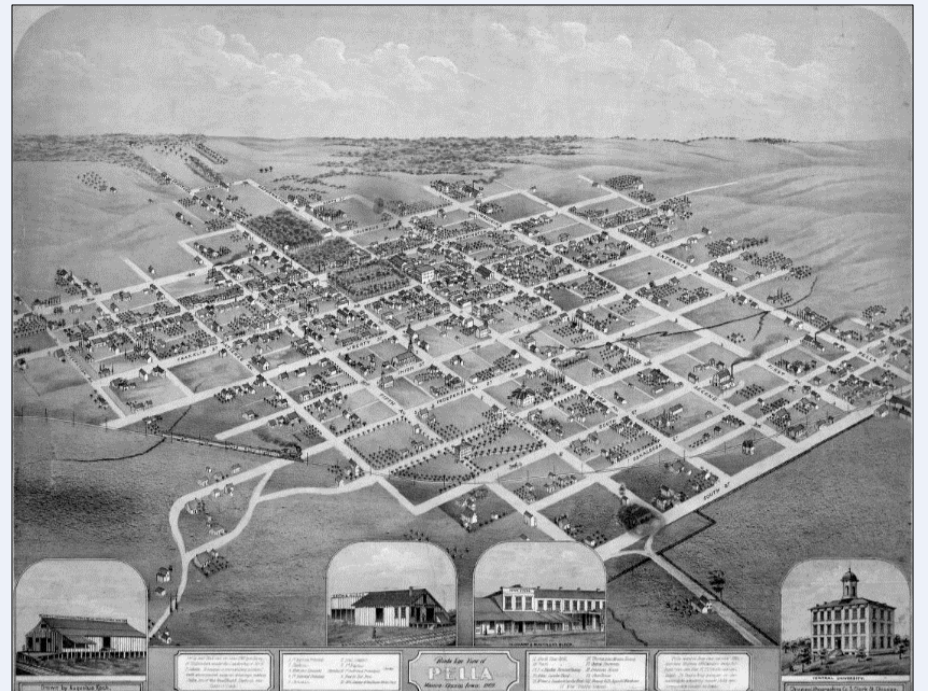
< 1855-1890: Castle Clinton of Castle Garden >
(The New York Public Library: digitalcollections.nypl.org)

Aangekomen in Pella, **Iowa** werden ze opgevangen door Jan's broer **Bernard Marks** (voorheen **bakker** in Zelhem) en diens gezin, die hen twee jaar eerder al waren voorgegaan.

(Wikipedia)

Pella 1869 (Library of Congress)

1911, Pella, Iowa:
50-jarig huwelijk van Jan Marks en Gerritjen Wolters

< **Links:** fam. Marks
Boven: Wolter, Dena Bertha, Jan
Onder: Jan Willem, vader Jan, moeder Gerritjen, en Minnie

> **Rechts:**
fam. Marks en genodigden
waaronder [Everett, John](#) en [Mrs. Rouwenhorst](#)

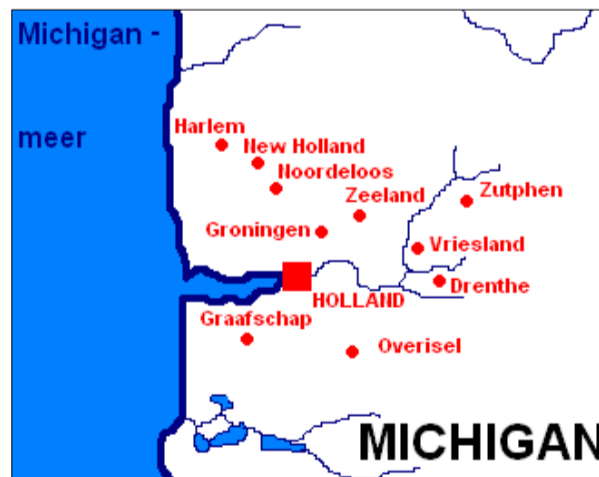
DUTCH LETTERS (Banketletters en Zwanenhalzen)

In 1861 vestigde zich in Vorden een bakker genaamd Joh. Bern. Scholten. Deze was eerder knecht was geweest bij bakker Hamer Jr. in Zutphen, waar hij had geleerd om **zwanenhalzen** (met en zonder amandelspijs?) te bakken.

Omdat **Bernard Marks** in zijn jonge jaren knecht was geweest bij bakker Hamer Sr. is het denkbaar dat hij het recept van de letters heeft meegenomen naar Iowa.

DUTCH LETTERS

Nl plaatsnamen (MI)

Holland (MI)

Wikipedia: **Dutch letters** were introduced to the United States by **Dutch immigrants** and originated in **Pella**, Iowa, which was founded in 1845 by "Dutch religious refugees".

Dutch letters are a common treat at the annual **Tulip Festival** in Pella, Iowa, and may be prepared by local residents and sold at markets, gas stations, and various local churches. They are sold year round at Dutch bakeries.

Dutch letters prepared with **chocolate** are traditionally eaten as part of the activities during the **Holland Dutch Winterfest** in Holland, Michigan.